

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Derivátní žaloba a povinnost zaplatit soudní poplatek až v souvislosti s rozhodnutím soudu o věci samé

V obecné rovině se derivátní žalobou domáhá společník za obchodní společnost náhrady újmy, která jí byla způsobena jejím statutárním orgánem, případně i dalšími osobami stanovenými v zákoně. O problematice derivátních žalob, ve spojitosti s úhradou soudního poplatku bylo již publikováno několik odborných článků. Existuje zde i judikatura Nejvyššího soudu ČR. Textem těchto publikací se, krom jiného, jako červená nit táhne polemika nad nedostatečnou právní úpravou: a to jak původního zákona č. [513/1991](#) Sb. Obchodní zákoník (dále jen ObchZ), tak nového zákona č. [90/2012](#) Sb. o obchodních korporacích (dále jen ZOK). To vše za situace, kdy obchodní společnost, které újma (původně dle ObchZ škoda) vznikla, resp. její statutární zástupci, se zdráhají z jakéhokoli důvodu soudní poplatek uhradit.

Ochrana zájmů společníků

Zákonná úprava derivativní žaloby sice umožňuje společníkům podat žalobu na náhradu újmy na společnost, avšak tatáž společnost je poté k zaplacení soudního poplatku vyzvána. Z ustanovení § 157 ZOK plyne, že společník nepodává žalobu svým jménem, ale jedná za společnost jako její zákonný zástupce podle § 21 o. s. ř. V řadě případů nebude mít společnost, resp. statutární orgán společnosti, zájem na vedení sporu a soudní poplatek neuhradí.

Zákon pro takový případ kromě zastavení řízení žádnou sankci nepředpokládá, a pokud společník soudní poplatek neuhradí z vlastních prostředků, je zde vysoké riziko, že řízení o derivativní žalobě bude zastaveno. Z dosavadní judikatury pak plyne, že pokud společník soudní poplatek uhradí, společnost, za kterou tak jedná, se o částku zaplacenou na soudním poplatku bezdůvodně obohatí, neboť společník plnil za společnost, aniž by k tomuto měl právní důvod (rozh. Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Odo 871/2002).

Společníkům se tak nedostává dostatečné právní ochrany svých zájmů, mimo jiné rovněž garantovaných ústavním pořádkem ČR, a to za situace, kdy jsou de facto nuceni plnit za jiného a následně pak svůj nárok uplatňovat v dalším sporném řízení z titulu bezdůvodného obohacení. To jistě není cílem zákonné úpravy Společnických žalob.

Rád bych na tomto místě upozornil na závěry soudního sporu, který již proběhl a zvláště pak na rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, který svoji úvahou do jisté míry naznačil řešení problému rizika

zastavení řízení z důvodu neuhrazení soudního poplatku společností tak, aby žaloba na náhradu újmy i přes neochotu žalovaného statutárního orgánu vést spor byla řádně projednána.

Konkrétní případ

Tedy ke konkrétní kauze: Krajský soud v Plzni usnesením nepřiznal žalobci, v daném případě akciové společnosti zastupované minoritními akcionáři, osvobození od soudních poplatků za podanou derivátní žalobu. Své rozhodnutí soud odůvodnil tím, že na žalobce nelze pohlížet, ani přes tvrzenou špatnou finanční situaci, jako na nemajetného, neboť je vlastníkem značného množství nemovitostí. Nutno podotknout, že minoritní akcionáři nebyli ochotni za společnost soudní poplatek uhradit, zvláště při tvrzení statutárního orgánu společnosti o velmi špatné finanční situaci společnosti. Vyhnuli se tak riziku bezúspěšnosti uplatnění pozdějšího nároku na vydání bezdůvodného obohacení za uhrazení soudního poplatku za jiného. Soud dále konstatoval, že specifická daného řízení pro postup dle § 138 o. s. ř. dle názoru soudu nelze zohlednit, neboť zákon č. [549/1991](#) Sb., o soudních poplatcích právě v těchto případech, kdy žalobu podávají minoritní akcionáři, minoritním akcionářům automaticky osvobození nepřiznává. Je na nich, aby v případě, že žalobce nechce soudní poplatek uhradit sám, za něj tuto povinnost splnili, a následně ho žalovali na vydání bezdůvodného obohacení. Soud prvního stupně dále uzavřel, že se nejedná o bránění v přístupu k soudu.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce zastoupený minoritními akcionáři odvolání, ve kterém namítal, že účastníkem řízení zůstává společnost, byť za ni dle § 182 odst. ObchZ. jedná ten, kdo žalobu podal, tedy minoritní akcionář. Ten je oprávněn činit výlučně procesní úkony: uhrazení soudního poplatku však není procesním právním úkonem, k tomuto je stále povinen účastník řízení, tj. společnost. Žalobce namítal, že nelze akceptovat návrh soudu, aby poplatek byl uhrazen jinou osobou než účastníkem řízení, aniž by k tomu tato osoba měla právní důvod. Neexistuje zde záruka, že uhrazený soudní poplatek bude minoritnímu akcionáři uhrazen zpět, a tedy zde není žádný právní nástroj, jak zajistit minoritnímu akcionáři právo na soudní ochranu deklarovanou zákonem, aniž by riskoval uhrazení nedobytné pohledávky za společností.

Obecně k osvobození od soudních poplatků nemusejí vést pouze majetkové poměry účastníka: Nejvyšší soud ČR dovodil, že při rozhodování o osvobození od soudních poplatků soud přihlíží také k povaze uplatněného nároku a dalším podobným okolnostem, což dle názoru žalobce dopadá právě na tento specifický případ. Žalobce tak navrhl, aby odvolací soud napadené usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že žalobce se osvobozuje od soudních poplatků.

Vrchní soud svým Usnesením ze dne 17. 2. 2016 č. j.: 14 Cmo 258/204 - 101 sice usnesení soudu prvního stupně potvrdil, tedy potvrdil nepřiznání osvobození od soudních poplatků, ale ve svém odůvodnění jasně deklaroval svůj názor, že v řízení je nutné pokračovat. Daný spor nelze uzavřít zastavením řízení pro nesplnění poplatkové povinnosti společností, a ani nelze přisvědčit názoru soudu prvního stupně, že poplatkovou povinnost by měli splnit sami akcionáři, když těmto tato povinnost nevznikla a následně po společnosti požadovat bezdůvodné obohacení ve výši uhrazeného soudního poplatku.

V zájmu přesné interpretace závěrů Vrchního soudu v Praze si dovoluji dané odůvodnění ve zmíněné části citovat:

Při úvaze o možnosti realizace práva akcionáře podle § 182 odst. 2 obch. zák. je třeba zvažovat i důsledky plynoucí z nesplnění poplatkové povinnosti samotnou společností, což za ní jednajícím akcionář může stěžii ovlivnit. Zastavení řízení pro nezaplacení poplatku by vedlo k popření smyslu akcionářských žalob a k odepření práva garantovaného čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Zákon o soudních poplatcích na důsledky nezaplacení poplatku společností, za níž jedná akcionář,

nepamatuje. Případy, kdy soud pro nezaplacení poplatku řízení nezastaví, jsou uvedeny v ustanovení § 9 odst. 4 písm. a) až d) zákona o soudních poplatcích. **Soud prvního stupně s ohledem na nedostatek zákonné úpravy může nalézt v případě akcionářské žaloby směřující proti členům představenstva řešení v postupu právě podle § 9 odst. 4 uvedeného zákona. Povinnost zaplatit soudní poplatek pak soud uloží podle § 4 odst. 1 písm. i) uvedeného zákona s rozhodnutím soudu o věci samé.** Za dané situace, odvolací soud v tomto řešení vidí cestu, jak neodepřít akcionáři právo podat jménem společnosti proti členům představenstva žalobu na náhradu škody. Jde v podstatě o řešení suplující mezeru v právní úpravě, avšak za situace, kdy lze aplikovat ustanovení § 9 odst. 4 zákona o soudních poplatcích, je toto zvolené řešení efektivnější, než do jisté míry účelové přiznání osvobození od soudních poplatků. Smyslem takového postupu je umožnit projednání tzv. derivativní žaloby, aniž by řízení bylo zastaveno pro nezaplacení soudního poplatku, nikoli vyhnutí se případné povinnosti společnosti poplatek zaplatit na základě rozhodnutí soudu v souvislosti s rozhodnutím ve věci samé, a tím i umožnění přístupu k soudu při respektování čl. 90 Ústavy a čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Proto lze s touto argumentací přisvědčit soudu prvního stupně, že pro aplikaci ustanovení § 138 odst. 1 o. s. ř. není důvod.

Vrchní soud tak uzavřel, že v rámci zajištění práv minoritních akcionářů domáhat se nároků na náhradu škody derivativní žalobou, která jsou mimo jiné garantována rovněž čl. 36 Listiny základních práv a svobod, bude efektivnější než účelově přiznat osvobození od soudního poplatku, uložit povinnost zaplatit soudní poplatek až v souvislosti s rozhodnutím soudu o věci samé a umožnit tedy řádné projednání žaloby.

Mgr. Ing. Lukáš Blahuš,
advokát, partner

[Advokátní kancelář Brož & Sokol & Novák s.r.o.](#)

Sokolská třída 60
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 941 946

Fax: +420 224 941 940

e-mail: advokati@akbsn.eu

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)